

Sag C-617/20

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

20. november 2020

Forelæggende ret:

Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Tyskland)

Afgørelse af:

11. november 2020

Sagsøger:

E.G.

Appellanter:

T.N.

N.N.

Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen

[Udelades] Kendelse

I arvesagen vedrørende
W.N., død den 21. maj 2018 i Bremen,

arvelader

Procesdeltagere:

1. E.G., [udelades] Bremen,

sagsøger

2. T.N., [udelades] Den Haag [Nederlandene],

3. N.N., [udelades] Den Haag [Nederlandene],

appellanter

[Udelades]

har Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (den regionale ret i første instans i Bremen), femte afdeling for civile sager [udelades],

den 11. november 2020 afsagt følgende kendelse: **[Org. s. 2]**

- I. Sagen udsættes med henblik på at indhente en præjudiciel afgørelse fra Den Europæiske Unions Domstol om fortolkningen af artikel 13 og 28 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 650/2012 af 4. juli 2012 om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende arv, og om accept og fuldbyrdelse af officielt bekræftede dokumenter vedrørende arv og om indførelse af et europæisk arvebevis.
- II. Den forelæggende ret forelægger i henhold til artikel 267, stk. 2, TEUF følgende spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 13 og 28 i forordning nr. 650/2012 for Domstolen til præjudiciel afgørelse:
 1. Erstatte en arvings erklæring om afkald på arv, som denne afgiver til den kompetente ret i en medlemsstat, der tjener som den pågældendes sædvanlige opholdssted, under opfyldelse af de dér gældende formelle krav, den erklæring om afkald på arv, som skal afgives over for den ret i en anden medlemsstat, som er kompetent til at træffe afgørelse i arvesagen, således at den anses for gyldigt afgivet på tidspunktet for afgivelsen af erklæringen (substitution)?
 2. Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende:

Er det foruden den formelt gyldige erklæring over for den kompetente ret på det sædvanlige opholdssted for den, der giver afkald, en betingelse for, at hans erklæring om afkald på arv opnår gyldighed, at han orienterer den ret i en anden medlemsstat, som er kompetent til at træffe afgørelse i arvesagen, om, at han har afgivet erklæringen?
 3. Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende, og det andet spørgsmål besvares bekræftende:
 - a. Er det en betingelse for, at erklæringen om afkald på arv opnår gyldighed, navnlig med hensyn til overholdelsen af de frister for at give afkald, der gælder på rettens hjemsted, at den ret, som er kompetent til at træffe afgørelse i arvesagen, kontaktes på det sprog, der gælder på rettens hjemsted?
 - b. Er det en betingelse for, at erklæringen om afkald på arv opnår gyldighed, navnlig med hensyn til overholdelsen af de frister for at afgive denne erklæring, der gælder på rettens hjemsted, at den ret, som er kompetent til at træffe afgørelse i arvesagen, får tilsendt de dokumenter vedrørende afkaldet, der er udstedt af den

[org. s. 3] kompetente ret på det sædvanlige opholdssted for den, der giver afkald, i original og oversættelse?

III. Præmisser:

1.

Den 21. maj 2018 døde arvelader, som var født den 4. januar 1945 og var nederlandsk statsborger, i Bremen. Sagsøgeren er arveladers enke, procesdeltager 2) og 3) er efterkommere efter arveladers afdøde bror.

Sagsøgeren anmodede ved et dokument oprettet for notar af 21. januar 2019 om udstedelse af en fælles arveattest, hvorefter arven efter arvelader arves efter loven af sagsøgeren med 3/4 og appellanterne med hver 1/8. Da sagsøgeren havde vanskeligheder med at fremskaffe de nødvendige dokumenter for at bedømme arvefølgen efter loven, henvendte Amtsgericht Bremen (byretten i Bremen), skifteretten, sig med en skrivelse af 19. juni 2019 første gang til appellanterne og informerede dem om den indgivne anmodning om arveattest. Samtidig bad retten om fremsendelse af bestemte nærmere betegnede dokumenter. Derefter indløb den 14. august 2019 en e-mail fra en hr. K., som oplyste, at han af appellanterne havde fået til opgave at indhente oplysninger om boet. Skifteretten erklærede sig ude af stand til dette og anbefalede, at man søgte juridisk rådgivning. I første omgang kom der ikke yderligere erklæringer fra appellanternes side. Efter at sagsøgeren endelig havde fremskaffet de nødvendige dokumenter, anmodede skifteretten ved skrivelse af 22. november 2019 appellanterne om at afgive udtalelse vedrørende anmodningen om arveattest, idet denne blev fremsendt. Allerede den 13. september 2019 afgav appellanterne ved den regionale ret i Den Haag, Nederlandene, en erklæring om afkald på arven efter arvelader, som den 30. september 2019 blev registreret i det derværende arveregister. Ved skrivelse af 13. december 2019 – affattet på nederlandsk – indgav appellanterne kopier af de dokumenter, som den regionale ret i Den Haag udstedte i denne forbindelse, til skifteretten. Ved skrivelse af 3. januar 2020 meddelte skifteretten appellanterne, at skrivelserne og dokumenterne ikke kunne behandles, da der ikke forelå en oversættelse til tysk. Herefter meddelte [org. s. 4] appellanten 3) ved skrivelse af 15. januar 2020 (på tysk), at der var givet afkald på arven, og at erklæringen i overensstemmelse med EU-retten var registreret ved retten på nederlandsk, og der derfor ikke var behov for en oversættelse. Heroverfor henviste skifteretten til den manglende oversættelse af dokumenterne og de gældende frister for at give afkald.

Ved kendelse af 27. februar 2020 fastlagde skifteretten i henhold til § 352e, stk. 1, i Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (lov om proceduren i familieretlige sager og anliggender omfattet af den frivillige retspleje, herefter »FamFG«) de nødvendige faktiske omstændigheder for at udstede arveattesten. Denne afgørelse, som blev meddelt appellanterne den 6. marts 2020, blev anfægtet af begge appellanter ved skrivelse af 19. marts 2020 (modtaget den 27.3.2020), idet der blev anmodet om forlængelse af fristen med henblik på yderligere begrundelse. Den 30. juli 2020

indgav appellanterne derefter farvekopier af de af den regionale ret i Den Haag udstedte dokumenter samt oversættelsen af disse. Efter endnu en henvendelse fra skifteretten, som kritiserede, at originalerne manglede, blev de originale dokumenter modtaget i skifteretten den 17. august 2020. Ved kendelse af 2. september 2020 afviste skifteretten at ændre afgørelsen og forelagde sagen for den forelæggende ret til afgørelse. Som begrundelse anførte skifteretten, at appellanterne blev (med-)arvinger til arvelader, da de ikke overholdt fristen for at give afkald på arven. Hverken den blotte henvisning til det afgivne afkald over for den nederlandske ret eller fremsendelsen af kopierne, men først modtagelsen af de originale dokumenter var tilstrækkeligt for et gyldigt afkald; disse forelå imidlertid først for skifteretten efter udløbet af fristen på seks måneder for at give afkald.

2.

Den af appellanterne iværksatte appel er lovlig i henhold til FamFG's § 58, stk. 1, og kan antages til realitetsbehandling i henhold til FamFG's §§ 59, stk. 1, 61, stk. 1, og 63, stk. 1. Spørgsmålet om, hvorvidt afkaldet blev givet rettidigt, skal derfor antages til realitetsbehandling.

- a. Da appellanterne ikke har bopæl i Tyskland, og da arvelader var nederlandsk statsborger, finder bestemmelserne i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 650/2012 af 4. juli 2012 om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende arv, og om accept og fuldbyrdelse af officielt bekræftede dokumenter vedrørende arv og om [org. s. 5] indførelse af et europæisk arvebevis anvendelse på arvesagen. Ifølge denne forordning er skifteretten i Bremen kompetent i arvesagen som den ret, på hvis område den afdøde havde sit sædvanlige opholdssted på dødstidspunktet (artikel 4 i forordning 2012/650). Desuden er arvesagen principielt underlagt materielle tyske regler, da dette afgøres ud fra arveladers sædvanlige opholdssted på dødstidspunktet (artikel 21, stk. 1, i forordning nr. 2012/650). Til forskel fra skifterettens opfattelse afgøres spørgsmålet om arveafkaldets gyldighed imidlertid ikke alene efter § 1945 i Bürgerliches Gesetzbuch (borgerlig lovbog, herefter »BGB«). Derimod fastsætter forordning nr. 2012/650 med hensyn til afkald på arven i artikel 13 og 28 særregler om kompetence og formalitet:

I henhold til artikel 13 i forordning nr. 2012/650 er ud over den ret, som er kompetent til at træffe afgørelse i arvesagen i medfør af forordningens artikel 4, retterne i den medlemsstat, der tjener som sædvanligt opholdssted for den, der giver afkald på arven, kompetente til at modtage en erklæring om afkald på arv [udelades] [henvisninger til national retslitteratur]. Den stedlige kompetence for retten for den, der giver afkald, retter sig efter de for så vidt autonome bestemmelser i nederlandsk ret; da appellanterne har bopæl i Den Haag, taler meget for, at byretten i Den Haag er den stedligt kompetente ret; noget andet fremgår ikke og er heller ikke godtgjort. Desuden er det i henhold til artikel 28, litra b), reglerne i den medlemsstat,

hvor den person, der indgiver erklæringen om afkald på arv, har sit sædvanlige opholdssted, der gælder for udformningen af erklæringen.

- b. Det er imidlertid omtvistet, om allerede afgivelsen af erklæringen om afkald på arv ved retten på opholdsstedet for den person, der indgiver erklæringen, fører til, at afkaldet har gyldighed ved den ret, der behandler arvesagen, såkaldt substitution (jf. den vel herskende mening [udelades]) [henvisninger til retslitteraturen og retspraksis]. Den modsatte opfattelse kræver en videresendelse til den ret, der behandler arvesagen, under overholdelse af formaliteterne [udelades] **[org. s. 6]** eller at denne ret i det mindste underrettes [udelades] [henvisninger til retslitteraturen].

Den modsatte mening kan støtte sig på 32. betragtning til forordningen, hvori det bl.a. tilsvarende hedder, at de personer, der vælger at benytte sig af denne mulighed for at fremsætte erklæringer i den medlemsstat, hvor de har deres sædvanlige opholdssted, selv bør underrette den ret eller myndighed, der behandler eller vil behandle arvesagen, om, at der findes sådanne erklæringer, inden for den frist, der er fastsat i den lov, der finder anvendelse på arven. Heraf kan det konkluderes, at forordningsgiver lagde til grund, at erklæringen om afkald på arv, som er afgivet over for retten på det sædvanlige opholdssted for den person, der afgiver erklæringen, først skal udfolde retsvirkninger, når den ret, der behandler arvesagen, har fået kendskab til nævnte erklæring. Det kan især tale til fordel for dette synspunkt, at artikel 13 i forordning nr. 2012/650 – til forskel fra f.eks. FamFG's § 344, stk. 7 – ikke indeholder en forpligtelse for retten på opholdsstedet for den person, der afgiver erklæringen, til at underrette den ret, der behandler arvesagen, om modtagelsen af erklæringen om afkald på arv.

- c. Dermed afhænger sagens udfald, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt appellanterne gav afkald på arven rettidigt, af fortolkningen af artikel 14 og 28 i forordning nr. 2012/650.

Da de materielle tyske bestemmelser, som ifølge artikel 21 i forordning nr. 2012/65 finder anvendelse på den foreliggende sag, ikke kræver en udtrykkelig vedgåelse af arven (BGB's § 1942 – princippet om automatisk erhvervelse, [udelades] [angivelse af retslitteratur]), blev appellanterne medarvinger, hvis de ikke gav afkald på arven inden for fristen (BGB's § 1943). Fristen for at give afkald på arven udgør principielt seks uger og begynder med kendskabet til arvefaldet og årsagen til fastlæggelsen (BGB's § 1944, stk. 1). Hvis arvingen – som det er tilfældet i den foreliggende sag – opholder sig i udlandet, udgør afkaldsfristen seks måneder (BGB's § 1944, stk. 3). Arvingen opnår kendskab, når han ved, at arven er tilfaldet ham som omhandlet i BGB's § 1942. Dette er tilfældet, når han på pålidelig vis har erfaret de relevante omstændigheder, på grundlag af hvilke der kan forventes en handling. Den omstændighed, at arvingen burde have haft kendskab, herunder forskyldt ukendskab, medfører ikke, at afkaldsfristen begynder at

løbe. Den afgørende omstændighed, som arvingen skal kende, er arvefaldets indtræden. I tilfælde af arv efter loven – som i det foreliggende tilfælde – [org. s. 7] er desuden den familierelation, som begrundet arvestillingen (herunder registreret partnerskab), relevant, samt den omstændighed, at der ikke findes nærmere arvinger, eller at disse er bortfaldet. Den forelæggende ret anser det for tvivlsomt, at allerede skifterettens forespørgsel af 19. juni 2019 gav appellanterne det nødvendige – pålidelige – kendskab. For det første var denne skrivelse ikke vedlagt anmodningen om arveattest, som årsagen til fastlæggelsen (arv efter loven) fremgik af. For det andet viste skifterettens rekvirering af dokumenter, at undersøgelserne vedrørende arvefølgen efter loven endnu ikke var afsluttet. Hertil kommer, at det ikke kunne forudsættes, at appellanterne, som er nederlandske statsborgere, havde kendskab til de tyske bestemmelser om arv efter loven, især da der var tale om arv i anden arveklasse (BGB's § 1925). Ved beregningen af fristen lagde skifteretten heller ikke selv til grund, at appellanterne havde fået det nødvendige kendskab i henhold til BGB's § 1944 allerede gennem denne forespørgsel. Den forelæggende ret tilslutter sig denne opfattelse. Appellanterne havde imidlertid senest den 13. september 2019 fået kendskab, idet de på dette tidspunkt erklærede deres afkald over for den regionale ret i Den Haag, hvilket implicerer, at de lagde til grund, at de var blevet arvinger.

- (1) Hvis man følger den åbenbart herskende mening, som lægger en substitution af erklæringen om afkald på arv til grund, blev erklæringen om afkaldet på arv gyldig allerede ved afgivelsen af denne over for byretten i Den Haag den 13. september 2019. I så fald blev lovens frist som fastsat i BGB's § 1944, stk. 3, overholdt, og appellanterne blev ikke arvinger.
- (2) Hvis man derimod i lyset af 32. betragtning ikke lægger en fuldstændig substitution til grund, kan det desuden være afgørende for afkaldets gyldighed, om skifteretten i Bremen (den ret, der behandler arvesagen) opnåede kendskab. I så fald opstår imidlertid spørgsmålet, hvilke formelle betingelser der skal være opfyldt, for at afkaldet opnår gyldighed:
 - (a.) Hvis man anser den blotte underretning af den ret, der behandler arvesagen – eventuelt sågar på det sprog, som den person, der indgiver erklæringen om afkald, behersker – for tilstrækkeligt, fik afkaldet gyldighed den 13. december 2019 og dermed inden for fristen. Det samme gælder, hvis man forlanger, at de dokumenter, som blev udstedt af retten på opholdsstedet [org. s. 8] for den person, der giver afkald, blot skal vedlægges i kopi i forbindelse med afgivelsen af erklæringen. Det er i så fald op til den ret, der behandler arvesagen, at fremskaffe en bekræftelse gennem en forespørgsel til den anden medlemsstats ret (FamFG's § 26).

- (b.) Hvis man i betragtning af den lovgivning, der gælder på stedet for den ret, der behandler arvesagen (artikel 21, stk. 1, i forordning 2012/650), forlanger, at underretningen om afkaldet skal gives på tysk (§ 184 i Gerichtsverfassungsgesetz (lov om retssystemet, herefter »GVG«)), skete dette ved appellanternes skrivelse af 15. januar 2020, og også i så fald er fristen for at give afkald overholdt. Også i dette tilfælde må den ret, der behandler arvesagen, selv fremskaffe den nødvendige bekræftelse (dokumenter) fra medlemsstatens ret.
- (c.) Hvis man imidlertid – sådan som det er skifterettens opfattelse – lægger til grund, at et gyldigt afkald trods artikel 13 i forordning 2012/650 kræver, at de dokumenter vedrørende afkaldet, som udstedes af retten i medlemsstaten, skal fremsendes til den ret, der behandler arvesagen, i original og med en bekræftet oversættelse på det sprog, som anvendes af den ret, der behandler arvesagen, skete dette i den foreliggende sag først i august 2020, og afkaldet blev først givet efter fristens udløb. Det skal dog bemærkes, at en sådan fortolkning ville ligge fjernt fra den forenkling af det retslige samarbejde i Europa, som tilstræbes med bestemmelsen, da den berørte i så fald lige så godt kunne erklære sit afkald over for den ret, der behandler arvesagen.

[Udelades] [underskrifter]

[Udelades] [udskrift]